

บทที่ 7

ทักษะของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบ

ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของนักการเมืองต่อการเสนอข่าวของ อ.ส.ม.ท. มีทักษะต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแยกได้เป็น 2 แนวความคิดคือ

1. ปัญหาเกิดจากระบบ
2. ปัญหาเกิดจากตัวบุคคล

ปัญหาเกิดจากระบบ

แนวความคิดนี้ไม่ให้ความสำคัญต่อบุคคล เพราะเห็นว่าบุคคลย่อมมีข้อบกพร่อง จึงต้องสร้างสิ่งที่จะควบคุมบุคคลขึ้น นั่นคือ "ระบบ" เพื่อเป็นกรอบบังคับควบคุมความประพฤติหรือการปฏิบัติของบุคคลให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม

แนวความคิดนี้เห็นว่าปัญหาในการเสนอข่าวของ อ.ส.ม.ท. นั้นมีสาเหตุจากระบบของ อ.ส.ม.ท. เปิดโอกาสให้นักการเมืองสามารถใช้อำนาจควบคุมการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนของ อ.ส.ม.ท. ได้ เพราะเป็นระบบที่ให้ความสำคัญต่อบุคคล อ.ส.ม.ท. จึงขึ้นกับตัวบุคคลคือนักการเมืองที่เป็นประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. ถ้าได้นักการเมืองที่เป็นคนดี มีแนวความคิดในเรื่องของสื่อมวลชนอย่างถูกต้อง และที่สำคัญคือต้องมีใจกว้าง อ.ส.ม.ท. ก็จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดีได้ แต่ถ้าได้นักการเมืองที่มีความคิดเผด็จการ มองเห็นสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่จะสร้างผลประโยชน์ทางการเมือง อ.ส.ม.ท. ก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดี ดังนั้น การแก้ปัญหของ อ.ส.ม.ท. จึงต้องแก้ไข

ที่ระบบ ซึ่งระบบที่ทำให้ อ.ส.ม.ท. ตกอยู่ใต้อำนาจของนักการเมือง คือพระราชกฤษฎีกา
จัดตั้ง อ.ส.ม.ท. ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2520 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ดร.สมศักดิ์ ชูโต กล่าวว่ "ต้นเหตุปัญหาของ อ.ส.ม.ท. อยู่ที่ระบบ
ทำให้ อ.ส.ม.ท. ขึ้นอยู่กับบุคคล ถ้าได้คนดีก็ดีไป ถ้าได้คนไม่ดีมาควบคุมก็มีปัญหา
การแก้ไขจึงต้องแก้ที่ระบบ ขณะนี้ก็มี การแก้ไขแล้ว ไม่รู้ว่า จะเกิดผลอย่างไร
ต้องคอยดูกันต่อไป"

น.ส.เยาวลักษณ์ เขียววิญญูแก้ว กล่าวว่ "ถ้าแก้ไขที่บอร์ด [คณะกรรมการ
อ.ส.ม.ท.] ก็น่าจะแก้ได้ โดยกำหนดไว้ว่าบอร์ดเป็นอิสระจากรัฐมนตรี จะต้องมาจาก
ตำแหน่งใด หรือเป็นนักวิชาการ ไม่ใช่ตั้งโดยรัฐมนตรี ก็น่าจะคานอำนาจรัฐมนตรีได้
เพราะบอร์ดไม่ใช่คนของรัฐมนตรี บอร์ดมีความเป็นอิสระ...ถ้าปลัด
[ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี] ตั้งบอร์ดดี ๆ ก็เอาบอร์ดมาเป็นกันชนได้ เพราะการ
บริหารงานเป็นมติของบอร์ด...อาจดีขึ้นกว่าเดิมตรงที่รัฐมนตรีไม่ได้เป็นประธานบอร์ด
ไม่ได้มานั่งประชุมบอร์ดด้วย จะสั่งอะไรก็ต้องสั่งผ่านปลัดซึ่งเป็นประธานบอร์ดมา
ปลัดอาจจะอ้างมติบอร์ดในการไม่ทำตามคำสั่งรัฐมนตรีได้"

อย่างไรก็ตาม บางคนในแนวความคิดนี้มีความเชื่อว่ากาลเวลาจะทำให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมนที่พัฒนาขึ้น จึงรอให้สังคมเป็นผู้แก้ปัญหา

นายถาวร นาบุตร กล่าวว่ "เทียบปี 2507 ถึง 08 กับปี 2535
อิสระในการทำงานต่างกันมาก เพราะเราได้พัฒนากันมามากแล้ว เชื่อว่าอีก
10 ถึง 20 ปีข้างหน้า การทำข่าวของเราจะเหมือนสากลที่เขาทำกันอยู่...เชื่อว่า
ในอนาคตจะทำได้เต็มที่ เพราะรัฐบาลเองก็ค่อย ๆ พัฒนารึ้นมา ในช่วงหลัง ๆ นี้
รัฐบาลค่อย ๆ มีนโยบายเปิดกว้างขึ้น"

ในที่สุด เมื่อผู้ที่มีแนวความคิดนี้ได้เป็นฝ่ายกุมอำนาจรัฐ จึงได้มีการ
แก้ไขพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ม.ท. เพื่อไม่ให้ให้นักการเมืองมีอำนาจเหนือ อ.ส.ม.ท.

ด้วยการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ อ.ส.ม.ท. เสียใหม่ ให้ข้าราชการประจำ (ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของ อ.ส.ม.ท. คือเป็นประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. โดยตำแหน่ง และกำหนดให้คณะกรรมการประกอบด้วยนักวิชาการ และตัวแทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ อ.ส.ม.ท. เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ซึ่งนอกจากจะทำให้นักการเมืองไม่สามารถใช้อำนาจต่อ อ.ส.ม.ท. ได้แล้ว ยังทำให้กรรมการ อ.ส.ม.ท. มีความเป็นอิสระ เพราะไม่ได้มาจากการแต่งตั้งโดยผู้ใด ดังนั้น นักการเมืองที่ควบคุม อ.ส.ม.ท. จึงทำได้แต่เพียงมอบนโยบายเท่านั้น การสั่งการอาจทำได้โดยผ่านปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี แต่คณะกรรมการ อ.ส.ม.ท. ซึ่งไม่ได้มาจากการแต่งตั้งโดยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สามารถพิจารณาค่าสั่งการนั้นได้อย่างอิสระ

อย่างไรก็ตาม วิธีการแก้ปัญหที่เกิดจากอำนาจของนักการเมืองดังกล่าว มีแนวโน้มว่าจะถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง เนื่องจากวิธีการแก้ปัญหานี้ได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรี จึงมีผู้คาดการณ์ว่านักการเมืองในอนาคตที่ต้องการมีอำนาจควบคุมและสั่งการ อ.ส.ม.ท. โดยตรง จะแก้ไขพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อ.ส.ม.ท. ให้กลับไปมีลักษณะเดียวกับพระราชกฤษฎีกาฉบับแรก

ปัญหาเกิดจากตัวบุคคล

แนวความคิดนี้ให้ความสำคัญต่อตัวบุคคลและอำนาจทางการเมืองของบุคคลว่าเป็นอำนาจสูงสุดที่ไม่มีผู้ใดกล้าขัดขืน เพราะเห็นว่าบุคคลผู้มียอำนาจทางการเมืองเป็นผู้สร้างระบบ และถ้าไม่พอใจระบบใดก็สามารถทำลายระบบนั้นได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะวางระบบไว้อย่างไร ถ้าบุคคลผู้มียอำนาจทางการเมืองไม่ทำตามระบบที่วางไว้ ระบบนั้นก็ไม่มี ความหมาย หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงระบบให้เป็นไปตามที่ต้องการได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับ อ.ส.ม.ท. จึงเกิดจากนักการเมืองที่ต้องการมีอำนาจควบคุมสั่งการ อ.ส.ม.ท. โดยตรง เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเองและพรรคพวก แต่ถ้านักการเมืองคนใดเป็นคนดี มีจิตสำนึกที่ดี มีความละเอียด ก็จะไม่ใช้อ.ส.ม.ท. เพื่อผลประโยชน์ดังกล่าว อ.ส.ม.ท. ก็จะมีเสรีภาพ และสามารถทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดีได้

แนวความคิดนี้เห็นว่า ถึงแม้จะสร้างระบบที่ดีให้แก่ อ.ส.ม.ท. อย่างไร แต่ถ้านักการเมืองต้องการใช้อำนาจควบคุมบังคับให้ อ.ส.ม.ท. ปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองแล้ว ทุกคนที่เกี่ยวข้องย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ เพราะอำนาจทางการเมืองคืออำนาจในการปกครองประเทศ จึงเป็นอำนาจสูงสุดสำหรับผู้ที่อยู่ในประเทศ และโดยธรรมชาติแล้วทุกคนย่อมกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง ในขณะที่ระบบเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถให้คุณหรือให้โทษแก่ผู้ใดได้ ทุกคนจึงต้องยอมปฏิบัติตามคำสั่งของนักการเมือง ถึงแม้จะเป็นการปฏิบัตินอกกรอบก็ตาม

น.ส.เยาวลักษณ์ เขียววิญญูแก้ว กล่าวว่า "กฤษฎีกาใหม่ ไม่แน่ว่าจะแก้ปัญหาได้ เพราะรัฐมนตรีก็ยังคงอยู่ ถ้าเขาต้องการเข้ามาใช้อำนาจก็ทำได้ ถ้าเขามาสั่งนักข่าวหรือให้คนของเขาทำสิ่งจะอย่างไร นักข่าวคงไม่กล้าขัดคำสั่ง ถึงแม้โดยหลักการเขาไม่น่ามาทำอะไรเราได้ แต่จริง ๆ แล้วผู้บริหาร อ.ส.ม.ท. ก็ต้องกลัวรัฐมนตรี จึงขึ้นกับว่าปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและบอร์ดเป็นกันชนให้ได้แค่ไหน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกลัวอำนาจรัฐมนตรีหรือเปล่า... ที่สำคัญคือนโยบายของรัฐบาลว่าต้องการให้ อ.ส.ม.ท. เป็นอะไร ต้องการให้เป็นสื่อที่จะเผยแพร่ผลงานของรัฐบาลไปสู่ประชาชนเท่านั้น หรือต้องการรับฟังเสียงคัดค้าน หรือเสียงสะท้อนจากประชาชนด้วย... เป็นเรื่องตัวบุคคลว่ามีคุณธรรมแค่ไหน และในเรื่องของการบริหาร คำนึงถึงหลักการบริหารแค่ไหน และเกี่ยวกับตัวผู้บริหาร อ.ส.ม.ท. เองด้วย กลัวว่าตัวเองจะต้องหลุดจากตำแหน่ง ต้องพยายามเอาใจนักการเมือง... องค์กรที่น่าจะช่วยเหลือได้น่าจะเป็นองค์กรของพนักงาน เช่นสหภาพแรงงาน แต่ในช่วงหลังองค์กรของพนักงานก็อ่อน ทำให้การเมืองเข้ามาครอบงำได้"

นางดวงใจ มหารักขกะ กล่าวว่า "อยู่ที่คน อ.ส.ม.ท. เอง ถ้ารวมกันได้โดยเฉพาะผู้ใหญ่มั่แก่งแย่งกันเอง มีจุดยืนไม่ทำให้เขาเข้ามาใช้อำนาจให้เราเกิดความปั่นป่วน และต้องดูแลลูกน้องให้ดี ถ้าเราแตกเป็นเสี่ยง ๆ นักการเมืองก็เข้ามาได้ง่าย เพราะมีจุดอ่อนทำให้เขาแทรกว่าคนนั้นคนนี้อาจได้ตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชาต้องเข้มแข็ง ยอมเอาตัวเองเข้าไปเป็นหลักประกันได้ แต่ทุกคนก็ยอม เพราะอยากได้ตำแหน่งหรือกลัวตำแหน่งหลุด ถ้าผู้บังคับบัญชาทุกคนต่อสู้อย่างพร้อมที่จะสละตำแหน่งได้ นักการเมืองก็คงไม่กล้าอย่างนี้ เขารู้ว่ากลัวก็เลยทำเต็มที่ ... กฤษฎีกาใหม่ นักการเมืองก็ยังคงอยู่ เขาสั่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดก็มาส่งต่อ ถ้าปลัดไม่ทาบปลัดก็มีโอกาสหลุด หรือไม่ ผอ. [ผู้อำนวยการ] กลัวหลุดหรือมีกาหญ้าใส่สูง ถ้านักการเมืองจับจุดนี้ได้ก็สั่ง ผอ. ... เพราะฉะนั้น สิ่งที่สำคัญในการป้องกันอำนาจนักการเมืองคือคนที่ทำงานที่นี่ ทาไมสื่อมวลชนของรัฐที่เจริญแล้วนักการเมืองถึงเข้าไปก้าวก่ายไม่ค่อยได้ ก็เพราะพวกเขาไม่ยอม แต่ของเราอ่อนตั้งแต่ระดับหัวจนถึงหาง อีกทางหนึ่งก็หวังว่าจะได้รัฐมนตรีดี ๆ ที่ผ่านมามีหลายคนที่ไม่เข้ามาดูนวย... แต่พวกที่เข้ามายุ่งก็มากกว่า "

นายดุสิต ศิริวรรณ กล่าวว่า "ปัญหาเกิดจากบุคคล ขึ้นกับสำนัก ขึ้นกับมโนธรรมของผู้ที่เป็นประธาน รัฐมนตรีมีหน้าที่ให้คุณค่าแก่พนักงาน... ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นข้าราชการประจำจะสื่อความหมายนโยบายของรัฐบาลอย่างไร การให้รัฐมนตรีที่ดูแลเป็นผู้สั่งปลัด ก็เท่ากับสั่งนโยบายกันหลายต่อ ไม่คล่องตัว ขาดศักยภาพ นายก [นายกรัฐมนตรี] สั่งรัฐมนตรี รัฐมนตรีสั่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีไปบอกบอร์ด บอร์ดสั่ง ผอ. มันเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ ต้นเหตุอยู่ที่คน เราต้องได้คนที่มีคุณภาพและเข้าใจงาน สื่อสารมวลชนที่แท้จริงมาเป็นประธาน ไม่ใช่ไปตามแก้กฎหมาย แก้ก็แก้ครั้งถ้าคนยังไม่เข้าใจก็เหมือนเดิม เหมือนรัฐธรรมนูญ ร่างกัน แก้กันมาก็ที่แล้ว... ปัญหาของ อ.ส.ม.ท. ไม่ได้อยู่ที่ ผอ. แต่อยู่ที่ประธานและกรรมการ อย่าก้าวล่วงในรายละเอียดของการทำงาน กำหนดแต่นโยบายให้เท่านั้น "

สรุปทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ว่า มีการมอง
ปัญหาที่เกิดขึ้นจาก 2 สาเหตุคือ ปัญหาเกิดจากระบบ และปัญหาเกิดจากบุคคล
วิธีแก้ปัญหของ 2 มุมมองนี้จึงแตกต่างกัน